

Araştırma / Original article**Sınır kişilik bozukluğunda benlik saygısı,
duygu düzenleme güçlüğü ve duygulanım ilişkisi**İlkay KELEŞ ALTUN,¹ Murat İlhan ATAGÜN²**ÖZ**

Amaç: Sınır kişilik bozukluğu (SKB), duygusal, bilişsel, davranışsal bozukluklarla giden, ergenlik veya erken erişkinlikte başlayan bir psikiyatrik bozukluktur. Linehan'ın biyososyal kuramına göre duygu düzenleme güçlüğü (DDG), SKB'nin çekirdek özelliğidir. SKB'de benlik saygısının (BS) sınır (borderline) belirti şiddeti ve depresyonla ilişkili olduğu bilinmektedir. Çalışmamızda BS'nin benlik saygısının SKB çekirdek belirtisi olan DDG ve negatif duygulanım ile ilişkisini araştırmayı amaçladık. **Yöntem:** Polikliniğimize başvuran DSM-IV'e göre SKB tanısı konmuş ve Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri ile tanısı desteklenmiş 26 SKB hastası ve 26 sağlıklı kontrol alınmıştır. Katılımcılara Sosyodemografik Veri Formu, Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği (BDDÖ), Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği (DDGÖ), Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ), Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği (PNDÖ) Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ), Beck Anksiyete Ölçeği (BAÖ) uygulanmıştır. **Bulgular:** Gruplar arasında yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve medeni durum açısından fark bulunmamıştır. SKB katılımcıların DDGÖ toplam ve alt ölçek puanlarında, PNDÖ'nün negatif duygulanım alt ölçeği (PNDÖn) ve RBSÖ'de sağlıklı kontrollerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek puan aldıkları görülmüştür. Regresyon analizlerinde depresyonun (BDÖ) yordayıcı değişkenlerinin negatif duygulanım (PNDÖn), BS'nin (RBSÖ) yordayıcı değişkeninin depresyon (BDÖ), negatif duygulanım (PNDÖn) yordayıcı değişkeninin ise duygu düzenleme güçlüğü toplam puanı olduğu bulunmuştur. **Sonuç:** Çalışmamızda DDG'nin negatif duygulanım yordayıcısı olduğu sonucu ile doğuştan gelen duygusal duyarlılığa ek olarak duygu düzenleme güçlüğü'nün de olumsuz duygulanıma katkıda bulunduğu görülmüştür. DDG'nin olumsuz duygulanımı yordayıcı etkisinin uyum bozucu davranışların tetiklenmesi yoluyla olduğu, çalışmamızda RBSÖ ile ölçülen süregelen BS ile DDG arasında ilişki bulunamamasının BS'nin süregelen DDG'nin durumsal bir görüngü olması nedeniyle ortaya çıkmış olabileceği düşünülmüştür. DDG'nin benlik saygısına etkisinin olup olmadığının geniş örneklemli çalışmalarla değerlendirilmesi uygun olacaktır. (Anadolu Psikiyatri Derg 2019; 20(5):506-514)

Anahtar sözcükler: Sınır kişilik bozukluğu, benlik saygısı, depresyon, duygu düzenleme, duygulanım

**Relationship between self-esteem, emotion dysregulation
and affect in borderline personality disorder****ABSTRACT**

Objective: Borderline personality disorder (BPD) is characterized with emotional, cognitive, behavioral disorders, and its manifestation becomes evident in adolescence or early adulthood. According to Linehan's biosocial theory, emotion dysregulation (ED) is a core feature of BPD. Self-esteem (SE) is known to be associated with borderline symptom severity and depression in BPD. In our study, we aimed to investigate the relationship between ED, SE and negative affect. **Methods:** Twenty-six patients with BPD and 26 healthy controls were included. Sociodemographic data form, Cognitive Emotion Regulation Questionnaire (CERQ), Difficulties in Emotion Regulation Scale (DERS), Rosenberg Self-Esteem Scale (RSES), Positive and Negative Affect Scale (PANAS), Beck Depression

¹ Uzm. Dr., SBÜ Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, Bursa, Türkiye

² Doç. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri ABD, Ankara, Türkiye

Yazışma adresi:

Doç. Dr. Murat İlhan ATAGÜN, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi, Psikiyatri ABD, Ankara, Türkiye

E-posta: muratilhanatagun@gmail.com

Geliş tarihi: 15.01.2019, **Kabul tarihi:** 12.03.2019, **doi:** 10.5455/apd.26250

Inventory (BDI), Beck Anxiety Inventory (BAI) were our evaluation tools. **Results:** No difference was found between the groups in terms of age, gender, education and marital status. The total and subscale scores of the DERS, the negative affect subscale of the PANAS (PANASn), the RSES were found to be significantly higher in BPD than healthy controls. Predictors of depression in the linear regression analysis were negative affect (PANASn), and predictors of SE (RSES) is depression. Emotion dysregulation (DERStotal) was the predictive variable of negative affect (PANASn). **Conclusions:** In our study, DDG was predictor of negative affect and it was observed that emotion dysregulation itself contributed to negative affect in addition to the innate emotional sensitivity. The predictive effect of ER on negative affect was thought to be triggered by dysregulating behavior. No relationship was found between ER and SE because of evaluating ER state and SE trait. It would be appropriate to evaluate whether DDG has an effect on self-esteem with large sample studies in the future. (*Anatolian Journal of Psychiatry* 2019; 20(5):506-514)

Keywords: borderline personality disorder, self-esteem, depression, emotion regulation, affect

GİRİŞ

Sınır kişilik bozukluğu (SKB), duygusal, bilişsel ve davranışsal bozukluklar ile giden, ergenlik veya erken erişkinlik döneminde başlayan, duygulanım, benlik imgesi ve kişilerarası ilişkilerde yaygın düzensizlik ile belirli bir psikiyatrik bozukluktur.¹ SKB'ye sıklıkla eşlik eden mesleki, toplumsal ve akademik alanlarda sık görülen zorlukların bu düzensizliğe bağlı olduğu düşünülmektedir.² SKB'de temelde var olan olumsuz bir duygudurum ve buna eşlik eden duygulanımsal değişkenlik görülür.^{3,4} Araştırmalarda, SKB'li bireylerin duyguları tanıma ve etiketlemede, amaca yönelik davranış gösterirken sıklıkla ile baş etmede zorlandıkları bildirilmiştir.⁵

Duygu düzenleme güçlüğü (DDG), normal koşullarda yeterli çaba gösteren kişinin duygusal yaşantıları, eylemleri, sözel ve/veya sözel olmayan ifadeleri düzenlemede ve değiştirmede yetersizlik yaşamasıdır.⁶ Linehan'ın biyososyal kuramına göre, temelde var olan negatif duygulanım, artmış duygusal duyarlılık, duygusal uyarana karşı aşırı tepkisellik, duygusal uyarılma gerçekleşikten sonra başlangıç duygusal düzeye yavaş dönüş ile karakterize duygu düzenleme güçlükleri, SKB'de klinik görüngülerin öncülü çekirdek psikopatolojik süreçtir.⁷ Duygu düzenleme güçlüğünün kendine zarar verme ve saldırganlık gibi tipik işlevsiz davranışlarla ilişkili olduğu bildirilmiştir.⁸

Benlik algısında istikrarsızlık ile giden SKB ağır bir kişilik bozukluğudur.¹ Benlik algısının önemli bir göstergesi benlik saygısıdır.⁹ Sağlıklı kontrollerde göre SKB'de benlik saygısının azaldığı bildirilmiştir.¹⁰ Benlik saygısı ve depresyon arasında güçlü negatif bağlantı vardır.¹¹ Benliğin olumsuz değerlendirmelerinin depresyon açısından nedensel bir risk etkeni olduğu düşünülmektedir.¹² SKB'de benlik saygısının belirti şiddeti ve depresyonla ilişkili olduğu bilinmektedir.¹³

Bu çalışma benlik saygısı ile duygu düzenleme

güçlüğü (DDG) ilişkisini inceleyen ilk çalışmadır. Çalışmanın amacı DDG ile benlik saygısı ve duygulanım arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkiye aracılık eden olası etkenleri SKB'de benlik saygısı ve duygu düzenleme güçlüğü ve duygulanım arasında ilişki olduğu hipotezi doğrultusunda incelemektir. Bu tür etkenlerin tanımlanması, tanısal netlik ve belirli duygu düzenleme alanlarını hedef alan müdahale stratejilerinin geliştirilmesi açısından yardımcı olabilir.

YÖNTEM

Katılımcılar

Bu araştırma Ocak-Aralık 2017 arasında veri toplanan kesitsel tanımlayıcı bir çalışmadır. Psikiyatri polikliniğine ayaktan kişilerarası stresörler ve depresif yakınmalar ile ardışık olarak başvuran, tanıları DSM-IV-TR'ye göre yapılandırılmış klinik görüşmeyle (Structured Interview According to DSM-IV: SCID-I)^{14,15} ve Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (Minnesota Multidimensional Personality Inventory: MMPI)^{16,17} ile desteklenen hastalara çalışmaya katılmaları önerilmiş, kabul edenlere ayrıntılı açıklama yapılarak yazılı onamları alınmıştır. Helsinki Bildirgesi kurallarına uygun olarak planlanan çalışmaya başlamadan önce yerel etik kuruldan onay alınmıştır. Dışlama ölçütleri okuryazar olmama, majör depresif bozukluk dışında başka bir psikiyatrik bozukluk ek tanısının olması, zeka geriliği, 18-65 yaş aralığının dışında olma, bunama ve diğer organik mental bozukluğun olması, kafa travması, epilepsi ve halen başka bir tedavi görülen kronik nörolojik bozukluk varlığı olarak belirlenmiştir.

Belirtilen tarihler arasında SKB tanısı ile 43 hasta başvurdu, dokuz hasta çalışmaya katılmayı kabul etmedi, dört kişi 18 yaşından küçük olduğundan, üç hasta testleri tamamlayamadığından, bir kişi de okuryazar olmadığından çalışmaya alınmadı. Yirmi altı SKB'li katılımcı hasta

grubu olarak belirlendi. Psikiyatri servisi dışında hastanenin diğer bölümlerinde çeşitli nedenlerle bulunan 31 sağlıklı bireye anketler uygulandı. Yaş, cinsiyet ve eğitim bakımından SKB grubuna benzer, ölçütlere uyan ve katılmayı kabul eden 26 kişi çalışmaya alındı. Kontrol grubuna alınma ölçütleri daha önce psikiyatrik tedavi görmemiş olmak ve birinci derece akrabalarında psikiyatrik hastalık öyküsü olmaması olarak belirlendi. Çalışmaya alındıkları anda tedavi görmekte olan 15 hasta vardı, SKB'li üç erkek SSRI kullanmaktaydı. Katılımcılar Sosyodemografik Veri Formu ve diğer ölçekleri tamamladılar.

Değerlendirme araçları

Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği (DDGÖ): Gratz ve Roemer tarafından geliştirilmiştir.¹⁸ DDGÖ, duygusal reaksiyonlara ilişkin farkındalığın olmaması (farkındalık, DDGÖf), duygusal reaksiyonların anlaşılabilmesi (açıklık, DDGÖaç), duygusal reaksiyonların kabul edilmemesi (kabul etmeme, DDGÖke), duygu düzenleme stratejilerine sınırlı erişim (stratejiler, DDGÖs), dürtülerin kontrolünde güçlük (dürtü, DDGÖd), amaca yönelik davranışlarda güçlük (amaçlar, DDGÖa) alt boyutlarında toplanan 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Rugancı ve Gençöz tarafından yapılmıştır.¹⁹ Ölçeğin Cronbach α iç tutarlılık katsayısı 0.94, alt boyutlarının Cronbach α iç tutarlılık katsayıları 0.75-0.90 arasında bulunmuştur. Farkındalık alt ölçeği, ayırt edicilik özelliği açısından orta düzey etki büyüklüğünü elde edemediğinden literatür doğrultusunda farkındalık alt ölçeği çalışmamıza alınmayıp beş alt boyut üzerinden değerlendirme yapılmıştır.²⁰

Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği (BDDÖ): BDDÖ Garnefski ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir.²¹ Ölçek, 'kendini suçlama' (BDDÖks), 'kabul etme (BDDÖke)', 'düşünceye odaklanma' (BDDÖdo), 'pozitif tekrar odaklanma' (BDDÖpto), 'plana tekrar odaklanma' (BDDÖplto), 'pozitif yeniden gözden geçirme' (BDDÖpyg), 'bakış açısına yerleştirmek' (BDDÖbay), 'yıkım' (BDDÖy) ve 'diğerlerini suçlama' (BDDÖds) olmak üzere dokuz alt boyut altında 36 maddeden oluşmaktadır. Beşli Likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Onat ve Otrar tarafından yapılmıştır.²² Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.78 olarak bulunmuştur.

Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ): BDÖ, Beck

tarafından geliştirilmiş ve 21 maddeden oluşan bir ölçektir.²³ Her madde 0-3 arasında puanlanır.

Türkçe için geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında kesme puanı üniversite öğrencilerinde 17 olarak belirtilmiştir. Ölçeğin Türkçeye uyarlamasını Hisli yapmış, Cronbach alfa katsayısı 0.80 olarak bildirilmiştir.²⁴

Beck Anksiyete Ölçeği (BAÖ): Bireyin yaşadığı anksiyete belirtilerinin sıklığını ve şiddetini ölçen, 21 maddeden oluşan, 0-3 arasında puanlanan Likert tipi bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Toplam puanın yüksekliği kişinin yaşadığı anksiyetenin yüksekliğini gösterir. Beck ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş,²⁵ Türkiye'de geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını Ulusoy ve arkadaşları yapmışlar, Cronbach alfa katsayısını 0.93 olarak bildirmişlerdir.²⁶

Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği (PNDÖ): Watson ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir.²⁷ Heyecanlı, güçlü, hevesli, gururlu, uyanık, ilhamlı, kararlı, aktif, ilgili ve dikkatli olmak üzere 10 duygulanım olumlu (PD); sıkıntılı, mutsuz, suçlu, ürkmüş, düşmanca, asabi, utanmış, sinirli, tedirgin ve korkmuş olmak üzere 10 duygulanım olumsuz duygulanımı (ND) ölçmektedir. Türkçeye uyarlama, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını Gençöz yapmıştır. Chronbach alfa iç tutarlılık katsayıları özgün ölçek için sırasıyla 0.88 ve 0.87; Türkçe uyarlaması için 0.83 ve 0.86'dır.²⁸

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ): Rosenberg tarafından geliştirilmiş,²⁹ Çuhadaroğlu tarafından Türkçeye uyarlanmıştır.³⁰ On iki alt kategoride toplam 63 sorudan oluşmaktadır. Bu çalışmada benlik saygısı alt boyutuna ait 10 maddesi kullanılmıştır. Bu alt boyutun Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.88'dir. RBSÖ'nün Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında 1. 2. 4. 6. 7. maddeler olumlu, 3. 5. 8. 9. 10. Maddeler olumsuz yüklüdür. 0-1 puan yüksek benlik saygısı, 2-4 puan orta benlik saygısı, 5-6 puan düşük benlik saygısı olarak değerlendirilir.

İstatistik analiz

Analizler SPSS 22 (Armonk, New York, ABD) yazılımıyla yapılmıştır. Değişkenlerin normal dağılıma uyup uymadıkları Kolmogorov-Smirnov testiyle değerlendirilmiştir. Normal dağılıma uymayan değişkenler Mann-Whitney U testiyle, normal dağılıma uyan değişkenler t testiyle karşılaştırılmıştır. Gruplarda değişkenler arası ilişkileri değerlendirebilmek amacıyla Pearson bağıntı testi uygulandı. Doğrusal regresyon analizinin varsayımlarının karşılanıp karşılanmadığının kontrol edilebilmesi için rezidüellerin P-P eğrisi (Probability Plot) incelenmiş ve normal dağıldıkları görülmüştür. Ayrıca rezidüellerin ve beklenen değerlerin serpm diyagramında

homoskedastisite (homoscedasticity) görülmüştür. Son olarak bütün varyans enflasyon faktörü (VEF) değerlerinin 10'un altında olması nedeniyle multicollinearity olmadığından doğrusal regresyon analizinin varsayımları karşılandığı saptandı ve basamaklı doğrusal regresyon analizleri hasta ve kontrol grubunda yapıldı. Varsayımların karşılanması nedeniyle depresyon puanlarının varyansa etkisinin incelenebilmesi için depresyon ve anksiyete puanlarının kovar-

yat olarak eklenerek multivariate ANCOVA analizi yapıldı.

BULGULAR

Araştırmanın örneklemini 26 SKB ve 26 sağlıklı kontrol grubu olmak üzere 52 katılımcıdan oluşmuştur. Gruplar arasında yaş, cinsiyet, eğitim süresi ve medeni durum açısından istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmamıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Sınır kişilik bozukluğu ve kontrol grubunun sosyodemografik ve klinik özellikleri

	SKB (s=26)		Kontrol (s=26)		p
	Sayı	%	Sayı	%	
Yaş (Ort.±SS)	23.19±6.48		23.19±5.69		0.74
Eğitim süresi (Ort.±SS) (yıl)	12.62±2.28		12.96±1.56		0.83
Cinsiyet					
Erkek	5	19.3	4	15.4	0.71
Kadın	21	80.7	22	84.6	
Medeni durum					
Bekar	20	77.0	19	73.0	0.75
Evli	6	23.0	7	27.0	
BDÖ (Ort.±SS)	23.50±10.57		3.62±2.51		<0.001
BAÖ (Ort.±SS)	24.19±14.69		3.81±2.84		<0.001
RBSÖ (Ort.±SS)	3.54±2.02		0.58±1.41		<0.001

SKB: Sınır Kişilik Bozukluğu; BDÖ: Beck Depresyon Ölçeği; BAÖ: Beck Anksiyete Ölçeği; RBSÖ: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği.

BDÖ ($p<0.001$), BAÖ ($p<0.001$) ve RBSÖ ($p<0.001$) ölçekleri açısından karşılaştırıldığında SKB grubunun aldığı puanlar sağlıklı kontrol grubundan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulundu (Tablo 1).

PNDÖ, BDDÖ ve DDGÖ ölçek puanları açısından iki grup karşılaştırılmış BDDÖbay ($p=0.098$) faktörü hariç diğer tüm ölçek ve alt boyutlardan SKB grubunun aldığı puanların sağlıklı kontrol grubundan istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 2).

Bağıntı analizlerinde SKB grubunda BDÖ ile PNDÖn ($r=0.62$, $p<0.01$), DDGÖs ($r=0.50$, $p<0.01$), DDGÖtoplam ($r=0.44$, $p<0.05$), BDDÖdo ($r=0.42$, $p<0.05$) ve BDDÖy ($r=0.45$, $p<0.05$) RBSÖ ($r=0.62$, $p<0.05$) ile orta derecede pozitif, olumlu başa çıkma stratejileri olan BDDÖpto ($r=-0.41$, $p<0.05$) BDDÖbay ($r=-0.42$, $p<0.01$) ile orta derecede negatif, BAÖ ($r=0.77$, $p<0.05$) ile iyi derecede pozitif yönlü bağıntı görülmüştür. BAÖ ile PNDÖn ($r=0.73$, $p<0.01$) ve BDÖ ($r=0.77$, $p<0.05$) iyi derecede pozitif, DDGÖd ($r=0.50$, $p<0.01$) DDGÖs ($r=0.44$, $p<0.01$), DDGÖtoplam ($r=0.49$, $p<0.05$), RBSÖ

($r=0.42$, $p<0.01$) ile orta derecede pozitif, olumlu başa çıkma stratejileri olan BDDÖpto ($r=-0.63$, $p<0.01$), BDDÖplto ($r=-0.52$, $p<0.01$), BDDÖbay ($r=-0.44$, $p<0.05$) orta derecede negatif yönlü bağıntı saptanmıştır. RBSÖ ile BDDÖplto ($r=0.53$, $p<0.01$) arasında orta derecede pozitif yönlü bağıntı tespit edilmiştir (Tablo 3).

Çalışmamızda SKB grubunda duygudurum ve duygu düzenleme stratejileri ve güçlüklerinin depresyon anksiyete ve benlik saygısı üzerine yordayıcı değişkenlerini belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Analize anlamlı korelasyon bulunan değişkenler alınmıştır. BDÖ puanının yordayıcı değişkenlerini belirlemek için PNDÖn ve BDDÖbay puanlarının çoklu doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. BDÖ puanının yordayıcı değişkenlerinin PNDÖn ($\beta=0.59$; $p<0.001$) ve BDDÖbay ($\beta=-0.32$; $p<0.001$) olduğu görülmüştür. BAÖ puanlarının yordayıcı değişkenlerini incelemek amacıyla PNDÖn ve BDDÖpto puanlarının çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. BAÖ puanının yordayıcı değişkenlerinin PNDÖn ($\beta=0.58$; $p<0.001$) ve BDDÖpto ($\beta=-0.42$; $p<0.001$) oldu-

Tablo 2. Sınır kişilik bozukluğu ve kontrol gruplarının ölçek puanlarının karşılaştırılması

	BKB (s=26) (Ort.±SS)	Kontrol (s=26) (Ort.±SS)	p
PNDÖp	26.08±8.19	31.62±7.84	0.016
PNDÖn	28.50±10.08	15.65 ±2.81	<0.001
DDGÖke	15.23±5.72	9.00±4.89	<0.001
DDGÖa	17.31±4.31	11.15±4.53	<0.001
DDGÖd	17.77±6.15	9.92±3.92	<0.001
DDGÖs	23.00±6.90	12.12±3.70	<0.001
DDGÖaç	14.73±4.55	8.96±4.64	<0.001
DDGÖtoplam	88.04±21.74	51.15±13.40	<0.001
BDDÖks	14.00±2.81	9.88±2.50	<0.001
BDDÖke	13.19±2.98	9.81±3.31	<0.001
BDDÖdo	15.15±3.28	10.77±2.64	<0.001
BDDÖpto	9.35±3.49	12.23±4.14	0.009
BDDÖplto	12.27±3.63	15.15±3.40	0.005
BDDÖpyg	12.38±3.35	14.54±2.84	0.016
BDDÖbay	12.27±3.53	10.69±3.19	0.098
BDDÖy	13.27±3.77	6.50±2.62	<0.001
BDDÖds	8.88±2.43	12.35±2.72	<0.001

SKB: Sınır Kişilik Bozukluğu; PNDÖ: Pozitif ve Negatif Duygulanım Ölçeği; DDGÖ: Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği; BDDÖ: Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği.

Tablo 3. Sınır kişilik bozukluğu grubunda bağıntı analizleri

	BDÖ	BAÖ	RBSÖ	DDGÖtoplam
PNDÖp	-0.280	0.007	-0.270	-0.11
PNDÖn	0.623**	0.730**	0.345	0.69**
DDGÖtoplam	0.438*	0.492*	0.239	1
BDDÖks	0.253	0.354	0.007	0.320
BDDÖke	0.006	-0.070	0.075	0.254
BDDÖdo	0.416*	0.260	0.276	0.412*
BDDÖpto	0.409*	-0.627**	-0.383	0.529
BDDÖplto	-0.330	-0.517**	-0.531**	0.310
BDDÖpyg	-0.276	-0.326	-0.208	0.484*
BDDÖbay	-0.416*	-0.443*	-0.256	-0.150
BDDÖy	0.454*	0.420*	0.235	0.386
BDDÖds	-0.066	0.077	-0.166	0.344
BDÖ	1	0.770**	0.621**	0.440*
BAÖ	0.770**	1	0.430*	0.490*

*: $p<0.05$; **: $p<0.01$; BKB: Sınır Kişilik Bozukluğu; PNDÖ: Pozitif ve Negatif Duygulanım Ölçeği; DDGÖ: Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği; BDDÖ: Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği; BDÖ: Beck Depresyon Ölçeği; BAÖ: Beck Anksiyete Ölçeği; RBSÖ: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği.

ğu saptanmıştır. RBSÖ puanlarının yordayıcı değişkenlerini belirlemek için BDÖ ve BDDÖpto puanlarının çoklu doğrusal regresyon analizi yapıldı. RBSÖ puanının yordayıcı değişkenlerinin BDÖ ($\beta=0.49$; $p<0.001$) ve CERQplto ($\beta=-$

0.37; $p<0.001$) olduğu görülmüştür. PNDÖn puanının yordayıcı değişkenini tespit etmek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapıldı. PNDÖn yordayıcı değişkenlerinin DDGÖtop ($\beta=-0.34$; $p=0.001$) olduğu anlaşılmıştır.

Table 4. Sınır kişilik bozukluğu grubunda doğrusal regresyon analizleri

Yordanan değişken	Yordayıcı değişken	B	t	R	R ²	F
BDÖ	PNDÖn	0.568	3.74	0.697	0.441	10.88**
	BDDÖbay	-0.319	-2.10			
BAÖ	PNDÖn	0.580	4.64	0.826	0.660	25.23**
	BDDÖpto	-0.421	-3.37			
RBSÖ	BDÖ	0.49	3.153	0.706	0.455	11.43**
	BDDÖplto	-0.368	-2.35			
PNDÖn	DDGÖtoplam	0.343	4.18	0.926	0.858	6.52**

*: $p < 0.05$; **: $p < 0.01$; PNDÖ: Pozitif ve Negatif Duygulanım Ölçeği; DDGÖ: Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği; BDDÖ: Bilişsel Duygu Düzenleme Ölçeği; BDÖ: Beck Depresyon Ölçeği; BAÖ: Beck Anksiyete Ölçeği; RBSÖ: Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği.

TARTIŞMA

Çalışmamızda SKB olan katılımcılar bekleneceği üzere duygu düzenleme güçlüğü ölçeği toplam ve alt boyut puanlarında sağlıklı kontrollerden istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek puan almışlardır. PNDÖ'nün olumsuz duygulanımı belirleyen alt ölçeği ve yüksek puanların düşük benlik saygısını işaret ettiği RBSÖ puanlarının SKB grubunda istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Bulgularımız SKB'nin temel bir özelliği olarak duygu düzenleme güçlüğüne vurgulayan önceki araştırmalarla tutarlıdır.⁸ Bulgularımız SKB'li bireylerde DDG'nin farklı psikopatoloji boyutlarıyla ilişkisine de değinmektedir.

SKB katılımcılarda temelde var olan negatif duygulanımın, kişilerarası ilişkilerde yaşanan güçlüğü veya belirli bir stres etkisine yineleyici maruziyetin güçlü tepkileri tetiklediği söylenebilir. Bu maruziyetler sonucunda duygu düzenleme güçlükleri ortaya çıkmaktadır.³¹ Çalışmamızda SKB grubunda PNDÖ olumsuz duygulanım puanının kontrol grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek, olumlu duygulanım puanının da anlamlı olarak düşük olduğu görülmüştür. Bağinti analizlerinde SKB grubunda bulunan olumsuz duygulanımın BDÖ ve BAÖ ile ilişkisi sağlıklı kontrol grubunda bulunmamıştır ve sağlıklı kontrol grubunda olumlu duygulanım ile BDÖ arasında olumsuz yönlü bağinti saptanmıştır. Ek olarak, SKB grubunda olumsuz duygulanım depresyon puanının yordayıcı değişkenidir; ancak sağlıklı kontrol grubunda böyle bir ilişkiye rastlanmamıştır. Bu sonuç Linehan'ın biyososyal kuramında belirtilen duygu düzenleme güçlüğüne bağlı ortaya çıkan duygusal duyarlılığın dört özelliğinden biri olan olumsuz

duygulanımın SKB'ye özgü olmasıyla uyumludur.⁸ Houben ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada SKB'de olumsuz duygulanımda 'başkalarınca kırılma' duygusal değerlendirmesi açısından daha güçlü duygusal tepkisellik ortaya çıktığı gözlenmiştir, aynı tepkselliğin olumlu duygulanım alanında gözlemlenmediği bildirilmiştir.³²

Linehan'ın biyososyal kuramına göre, SKB'li bireyler doğuştan duygusal olarak duyarlıdır. Bu duyarlılık, kişilerarası ilişkilere ait olumsuz durumlar karşısında olumsuz duygulanım yaşama eğilimine yol açar, bu da uygun duygu düzenleme stratejilerini öğrenmeyi zorlaştırır ve duygu düzenleme güçlüğü ortaya çıkarır.⁷ Çalışmamızda beklenenin aksine DDGÖtoplam puanının PNDÖn puanının yordayıcı değişkeni olduğu saptanmıştır. Bu sonuç ile doğuştan gelen bu duygusal duyarlılığa ek olarak duygu düzenleme güçlüğüne de bu negatif duygulanıma katkıda bulunduğu görülmüştür. SKB'de duygu düzenleme güçlüğü kendine zarar verme veya intihar gibi dürtüsel uyum bozucu davranışları tetikler.³³ Selby'nin duygusal kaskad modeline göre olumsuz duygulanımın yeterince yoğun hale gelmesi durumunda bireylerin uyum bozucu davranışları tercih etme eğilimleri artar. Bunun nedeni olumsuz duygulanımla baş etmede uyum bozucu davranışların kısa dönemde daha etkili olmasıdır. Ancak, bu tür uyumsuz davranışlar olumsuz duygulanımın azaltılmasında bir miktar etkili olabilse de, sonuçta olumsuz toplumsal, fiziksel ve ruhsal sonuçlarından dolayı sorunludur veya uzun sürede etkin değildir, bir kısır döngü ortaya çıkar.³⁴ Bu açıdan bakıldığında çalışmamızda saptanan duygu düzenleme güçlüğüne olumsuz duygulanımı yordayıcı etkisinin uyum bozucu davranışların tetiklenmesi üzerinden olduğu düşünülebilir.

SKB DSM'de kişilerarası ilişkiler, duygulanım, ve benlik imgesinde yaygın istikrarsızlık olarak tanımlanmıştır.¹ Çok boyutlu farklı bileşenleri olan bir yapıdaki benlik saygısı³⁵ çalışmamızda RBSÖ ile süregelen olarak değerlendirilmiştir, ancak SKB'de günlük belki anlık değişimler olduğu bildirilmiştir.³⁶ Sınırdaki kişilik özelliklerine sahip bireylerin benlik saygılarının duygulanımlarında görülen değişimlerle birlikte değiştiği ve dolayısıyla istikrarsız olduğu gözlenmiştir.³⁷ Çalışmamızda benlik saygısı süregelen olarak değerlendirilmiş ve durumsal bir görüngü olan duygu düzenleme güçlüğü arasında ilişki bulunamamış olduğu düşünülmüştür. Bu çalışmamız için bir sınırlılıktır ve benlik saygısının da durumsal olarak değerlendirilmesi ideal olabilirdi.

Çalışmamızda SKB grubunda benlik saygısının sağlıklı kontrol grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azaldığı görülmektedir. Azalmış benlik saygısının belirti şiddeti ile bağıntılı olduğunu bildiren çalışmalar vardır.¹³ Düşük veya yüksek benlik saygısı ile ilgili toplumsal deneyimler sürekli olarak kendine özgü saygıyı düzenleyen inanç ve toplumsal motivasyonların gelişimini etkiler.³⁸ Depresyon bireyin toplumsal ilişkilerinde azalmaya veya düzensiz ilişkiler kurmasına neden olabilir³⁹ ve SKB bireyin kişilerarası ilişkilerde olumsuz deneyimlerini artırdığı düşünüldüğünde benlik saygısında azalmaya neden olabilir. Bu bilgilerle tutarlı olarak çalışmamızda da SKB grubunda depresyon benlik saygısının olumsuz yordayıcısı olarak bulunmuştur. Duygu düzenleme güçlüğü depresyon, self-mutilasyon, özkiyım, madde kötüye kullanımı gibi kişilik bozuklukları ile birlikte ortaya çıkan belirtilerle ilişkilidir.⁴⁰ Çalışmamızda DDGÖ farkındalık alt ölçeği alınmamış olup diğer beş alt boyutta SKB grubu sağlıklı kontrol grubuna göre anlamlı olarak daha yüksek puan almıştır. Çalışmamızda SKB'lilerin, geçmiş çalışmalarla uyumlu olarak sağlıklı kontrollere göre duygusal tepkileri kabullenme, duygu düzenleme stratejilerine erişmede güçlük, dürtüleri kontrol etmede sorunlar, felaketleştirme ve kendini suçlama gibi geniş bir yelpazedeki duygu düzenleme güçlüklerini sağlıklı kontrollere göre daha yüksek oranda yaşadıkları anlaşılmaktadır.⁴¹

SKB'li bireyler duygu düzenleme güçlüğüne ek olarak duygu düzenleme stratejilerini kullanma konusunda da daha fazla sorun yaşamaktadırlar.⁴² Salsman ve Linehan, duygu düzenleme stratejilerine sınırlı erişimin SKB belirtileri ile ilişkili olduğunu bildirmişlerdir.⁴³ Çeşitli durumlara ikincil olarak ortaya çıkan farklı duygusal beklentiler farklı duygusal yanıtlara yol açar ve bununla

birlikte hangi bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin kullanılacağı kültürel olarak değişir.⁴⁴ Çevresel toplumsal beklentiler bireyin sahip olduğu duygu düzenleme stratejilerinde düzenleyici role sahiptir, bireylerin duygusal yanıtları üzerinde cesaretlendirici veya söndürücü bir etki oluşturabilir.⁴⁵ Bundan dolayı bilişsel duygu düzenleme, kişilerarası ilişkilerin temel düzenleyicilerinden biri olarak kabul edilmektedir.⁴⁶

Çalışmamızda SKB grubunda genel olarak anksiyete ve depresyon düzeyi arttıkça kabul etme ve pozitif yeniden gözden geçirme stratejileri hariç, uyumlu başa çıkma stratejilerinin kullanımının azaldığı bulunmuştur. Uyumlu başa çıkma stratejisi olarak kabul edilen pozitif yeniden gözden geçirme stratejisinde bu durumun gözlenmemesi, özellikle yoğun duygusal durumlarla ve stresle başa çıkmada etkisiz olması ve uyumsuz dönmeye ile açıklanabilir.⁴⁷ Bilişsel duygu düzenleme, duyguları kontrollü değerlendirmeyi ve düzenlemeyi, strese yol açan durumlar ve sonucunda ortaya çıkan duygular ile bilişsel süreçler yoluyla baş etmeyi göstermektedir. Bireylerin kullandıkları bilişsel duygu düzenleme stratejileri, karşılaştıkları kaygı ve zorluklarla başa çıkabilmek için önemli ve gereklidir.⁴⁸ Anksiyete ve depresyon varlığında uyumlu başa çıkma stratejilerinin kullanımı azalır, SKB'si olan bireyin olumsuz yaşam olayı karşısında duyguları idare etme düzenleme kontrol etmede zorluk yaşandığı söylenebilir.

Çalışmamızın sınırlılıklarından biri, örneklem küçük olmasıdır. Daha büyük bir örnekleme belirtilerin dağılımı ve birbirleriyle ilişkisinin istatistiksel geçerlilikleri daha yüksek olabilirdi. Ölçeklerin öz bildirime dayalı olması ve katılımcıların bazılarının halen tedavi görüyor olması sonuçları etkilemiş olabilir. Çalışmamıza katılan hastaların bir görüşmeci ile ve kesitsel değerlendirilmesi çalışmanın bir diğer önemli sınırlılığıydı, daha fazla görüşmeci ile uzunlamasına değerlendirmenin daha sağlıklı bulgular vereceği düşünülmektedir. Benlik saygısı ve duygulanımın durumsal ve süregelen olarak ayrı ayrı ölçülmemesi çalışmamızın bir diğer kısıtlılığıdır. Duygulanımsal ve benlik saygısındaki denge-sizlikle DDG arasında ile daha kuvvetle olası ilişki bulunabileceği düşünülmektedir. Çalışmamızın güçlü yanı klinik olmayan popülasyon ile yapılan birçok çalışmanın aksine, klinik bir popülasyon ile yapılmış ve MMPI ile tanınım doğrulanmış olmasıdır. İleride yapılacak çalışmalar büyük örneklemlerle uzunlamasına değerlendirilen ve duygulanımsal ve benlik saygısındaki istikrarsızlığı da ölçen çalışmalar olmalıdır.

Sonuç olarak SKB’de olumsuz duygulanım ve dolayısıyla depresif duyguduruma eğilim artmaktadır. Benlik saygısıyla depresyon arasında negatif yönlü ilişki vardır. Uyumlu baş etme stratejilerinin kullanımıyla anksiyete ve depresyon belirtileri arasında ters bağıntı bulunmaktadır. DDG uyum bozucu davranışları tetikleyerek negatif duygulanıma neden olabilmektedir.

Çalışmamızda benlik saygısıyla DDG arasında ilişki saptanmamıştır. İlişki saptanamamasının olası bir nedeninin DDG durumsal, benlik saygısı süregelen olarak değerlendirilmeleri olabilir. DDG’nin benlik saygısına etkisinin olup olmadığının geniş örneklemli çalışmalarla değerlendirilmesi uygun olacaktır.

Yazarların katkıları: İ.K.A.: Çalışmanın planlanması, veri toplama, makaleyi yazma; M.İ.A.: Çalışmanın planlanması, çalışma protokolünün hazırlanması, istatistik analiz, makaleyi yazma.

KAYNAKLAR

1. American Psychiatric Association. *Personality disorders. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, fifth ed.*, Arlington: American Psychiatric Publishing, 2013, pp.645-685.
2. Zweig-Frank H, Paris J. Predictors of outcome in a 27-year follow-up of patients with borderline personality disorder. *Compr Psychiatry* 2002; 43:103-107.
3. Trull TJ, Sher KJ, Minks-Brown C, Durbin J, Burr R. Borderline personality disorder and substance use disorders: A review and integration. *Clin Psychol Rev* 2000; 20:235-253.
4. Cowdry RW, Gardner DL, O’Leary KM, Leibenluft E, Rubinow DR. Mood variability: A study of four groups. *Am J Psychiatry* 1991; 148:1505-1511.
5. Suvak MK, Litz BT, Sloan DM, Zanarini MC, Barrett LF, Hofmann SG. Emotional granularity and borderline personality disorder. *J Abnorm Psychol* 2011; 120:414-426.
6. Linehan MM. *Rationale for dialectical behavior therapy skills training. Skills Training Manual for Treating Borderline Personality Disorder, second ed.*, New York: Guilford Press, 2014, pp.3-13.
7. Linehan M. *Dialectical treatment strategies. Cognitive Behavioral Treatment of Borderline Personality Disorder*. New York: Guilford Press, 1993, pp.199-220.
8. Stepp SD, Scott LN, Morse JQ, Nolf KA, Hallquist MN, Pilkonis PA. Emotion dysregulation as a maintenance factor of borderline personality disorder features. *Compr Psychiatry* 2014; 55:657-666.
9. Leary MR, Baumeister RF. The nature and function of self-esteem: sociometer theory. MP Zanna (Ed.), *Advances in Experimental Social Psychology*, San Diego: Academic Press, 2000, pp.1-62.
10. Kanter JW. Finding the self: a behavioral measure and its clinical implications. *Psychotherapy* 2001; 38:198-211.
11. Watson D, Suls J, Haig J. Global self-esteem in relation to structural models of personality and affectivity. *J Pers Soc Psychol* 2002; 83:185-197.
12. Beck AT, Steer RA, Epstein N, Brown G. Beck Self-Concept Test. *Psychological Assessment* 1990; 2:91-197.
13. Bungert M, Liebke L, Thome J, Haeussler K, Bohus M, Lis S. Rejection sensitivity and symptom severity in patients with borderline personality disorder: effects of childhood maltreatment and self-esteem. *Borderline Personal Disord Emot Dysregul* 2015; 2:4
14. First MB, Spitzer RL, Gibbon M, Williams JBW. *Structured Clinical Interview for DSM-IV Axis I Disorders (SCID-I), Clinical Version*. Washington D.C.: American Psychiatric Press, 1997.
15. Çorapcıoğlu A, Aydemir Ö, Yıldız M, Esen A, Köroğlu E. *DSM-IV Eksen I Bozuklukları (SCID-I) için Yapılandırılmış Klinik Görüşme-Klinik Versiyon*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği, 1999.
16. Graham JR. *The MMPI: A Practical Guide*. Second ed., New York: Oxford University Press, 1987.
17. Savaşır I. *Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri El Kitabı*. Ankara: Sevinç Matbaası, 1981.
18. Gratz KL, Roamer L. Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: Development, factor structure, and initial validation of the Difficulties in Emotion Regulation Scale. *J Psychopathol Behav Assess* 2004; 26(1):41-54.
19. Rugancı RN, Gençöz T. Psychometric properties of Turkish version of Difficulties in Emotion Regulation Scale. *J Clin Psychol* 2010; 66(4):442-455.
20. Bardeen JR, Fergus TA, Orcutt HK. An examination of the latent structure of the Difficulties in Emotion Regulation Scale. *J Psychopathol Behav Assess* 2012; 34(3):382-392.
21. Garnefski N, Kraaij V. The cognitive emotion regulation questionnaire psychometric features and prospective relationships with depression and anxiety in adults. *Eur J Psychol Assess* 2007; 23(3):141-149.
22. Onat O, Otrar M. Bilişsel duygu düzenleme ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 2010; 31:123-143.

23. Beck AT. An inventory for measuring depression. *Arch Gen Psychiatry* 1961; 4:561-571.
24. Hisli N. Beck Depresyon Envanterinin üniversite öğrencileri için geçerliliği, güvenirliği. *Psikoloji Dergisi* 1989; 7:3-13.
25. Beck AT, Epstein N, Brown G, Steer RA. An inventory for measuring clinical anxiety: psychometric properties. *J Consult Clin Psychol* 1988; 56:893-897.
26. Ulusoy M, Sahin NH, Erkmen H. Turkish version of the Beck Anxiety Inventory: psychometric properties. *J Cogn Psychother Int* 1998; 12:163-172.
27. Watson D, Clark L, Tellegen A. development and validation of brief measures of positive and negative affect: the PANAS scales. *J Pers Soc Psychol* 1988; 54:1063-1070.
28. Gençöz T. Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği geçerlilik güvenirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi* 2000; 15(46):19-26.
29. Rosenberg M. *Society and the Adolescent Self-Image*. Princeton: Princeton University Press, 1965, p.326.
30. Çuhadaroglu F. *Adolesanlarda Benlik Saygısı*. Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, 1986.
31. Renaud S, Corbalan F, Beaulieu S. Differential diagnosis of bipolar affective disorder type II and borderline personality disorder: analysis of the affective dimension. *Compr Psychiatry* 2012; 53:952-961.
32. Houben M, Claes L, Sleuwaegen E, Berens A, Vansteelandt K. Emotional reactivity to appraisals in patients with a borderline personality disorder: a daily life study. *Borderline Personal Disord Emot Dysregul* 2018; 5:18.
33. Sebastian A, Jacob G, Lieb K, Tüscher O. Impulsivity in borderline personality disorder: a matter of disturbed impulse control or a facet of emotional dysregulation? *Curr Psychiatry Rep* 2013; 15(2):339.
34. Selby EA, Joiner TE. Cascades of emotion: the emergence of borderline personality disorder from emotional and behavioral dysregulation. *Rev Gen Psychol* 2009; 13:219-229.
35. Winter D, Steeb L, Herbert C, Sedikides C, Schmahl C, Bohus M. et al. Lower self-positivity and its association with self-esteem in women with borderline personality disorder. *Behav Res Ther* 2018; 109:84-93.
36. Tolpin LH, Gunthert KC, Cohen LH, O'Neill SC. Borderline personality features and instability of daily negative affect and self-esteem. *J Pers* 2004; 72:111-137.
37. Zeigler-Hill V, Abraham J. Borderline personality features: instability of self-esteem and affect. *J Soc Clin Psychol* 2006; 25:668.
38. Anthony DB, Holmes JG, Wood JV. Social acceptance and self-esteem: tuning the sociometer to interpersonal value. *J Pers Soc Psychol* 2007; 92:1024-1039.
39. Yang X, Ram N, Gest DS, Lydon Staley DM, Conroy DE, Pincus AL, et al. Socioemotional Dynamics of Emotion Regulation and Depressive Symptoms: A Person-Specific Network Approach. *Complexity* 2018; 2018:5094179.
40. Yen S, Shea MT, Sanislow CA, Grilo CM, Skodol AE, Gunderson JG, et al. Borderline personality disorder criteria associated with prospectively observed suicidal behavior. *Am J Psychiatry* 2004; 161:1296-1298.
41. Leible TL, Snell WE. Borderline personality disorder and multiple aspects of emotional intelligence. *Pers Individ Differ* 2004; 37:393-404.
42. Gratz KL, Gunderson JG. Preliminary data on an acceptance-based emotion regulation group intervention for deliberate self-harm among women with borderline personality disorder. *Behav Ther* 2006; 37:25-35.
43. Salsman NL, Linehan MM. An investigation of the relationships among negative affect, difficulties in emotion regulation, and features of borderline personality disorder. *J Psychopathol Behav Assess* 2012; 34:260-267.
44. Megreya AM, Latzman RD, Al-Attayah AA, Alrashidi M. The Robustness of the Nine-Factor Structure of the Cognitive Emotion Regulation Questionnaire across four Arabic-Speaking Middle Eastern Countries. *J Cross Cult Psychol* 2016; 47(6):875-890.
45. Parrott WG. *Emotions in social psychology: Volume overview*. WG Parrott (Ed.), *Emotions in Social Psychology*, New York: Psychology Press, 2001, pp.1-19.
46. Gratz KL, Moore KE, Tull MT. The role of emotion dysregulation in the presence, associated difficulties, and treatment of borderline personality disorder. *Personal Disord* 2016; 7:344-353.
47. Sakakibara R, Endo T. Cognitive appraisal as a predictor of cognitive emotion regulation choice. *Jpn Psychol Res* 2016; 58(2):175-185.
48. Garnefski N, Kraaij V, Spinhoven P. Negative life events, cognitive emotion regulation and emotional problems. *Pers Individ Dif* 2001; 30:1311-1327.